

To nasz świat

PODRĘCZNIK

Geografia 7

gdańskie
wydawnictwo
oświatowe

Liczba i rozmieszczenie ludności

Dziś się nauczysz:

- ▶ informacji o populacji Polski na tle Europy i świata
- ▶ jak zmieniała się populacja Polski od II wojny światowej do dziś
- ▶ z czego wynikają różnice w gęstości zaludnienia na terenie naszego kraju

populacja – ogół ludzi żyjących w tym samym czasie na tym samym obszarze

- ▶ Powiedz, który z sąsiadów Polski ma najmniejszą liczbę ludności, a który – największą.

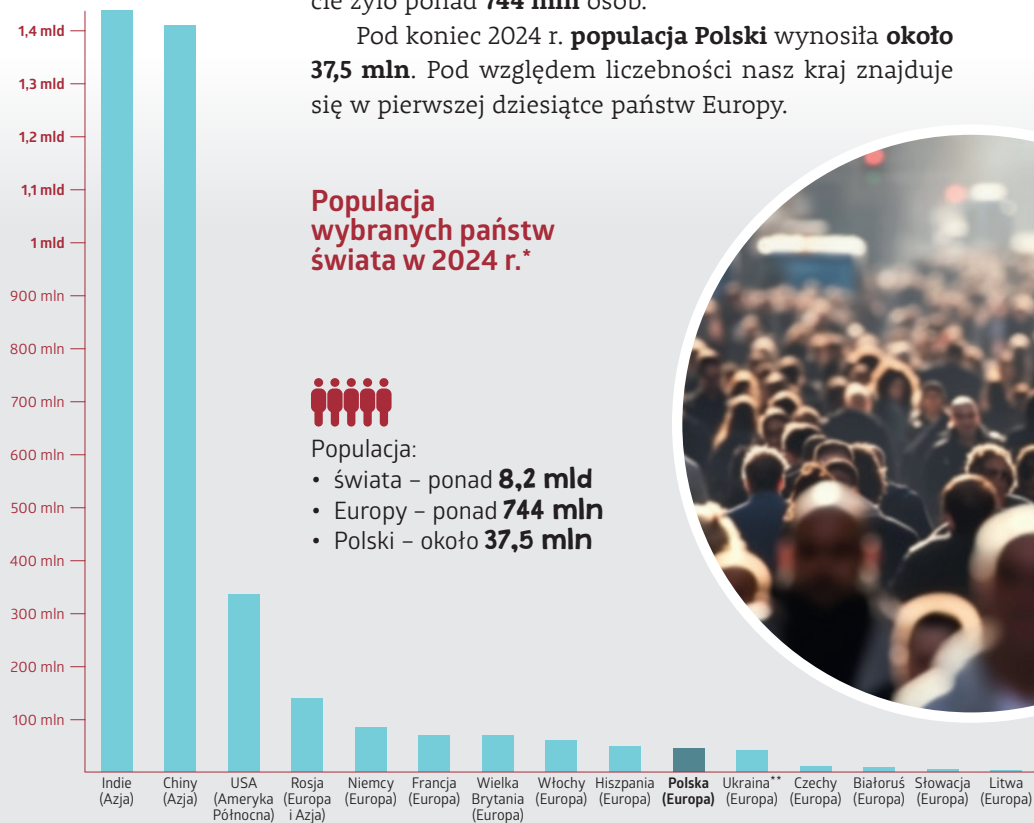
Populacja świata, Europy i Polski

Od drugiej połowy XX w. **liczba ludności na świecie szybko rośnie**. Dzieje się tak głównie za sprawą wzrostu jakości życia i rozwoju medycyny. **Globalna populacja** wynosi **ponad 8,2 mld** osób (stan na 2024 r.).

Liczba ludności Europy w przeszłości szybko wzrosła, lecz od lat 90. XX w. to tempo spowolniło, a w niektórych latach odnotowywano nawet spadek liczebności europejskiej populacji. W 2024 r. na naszym kontynencie żyło **ponad 744 mln** osób.

Pod koniec 2024 r. **populacja Polski** wynosiła **około 37,5 mln**. Pod względem liczebności nasz kraj znajduje się w pierwszej dziesiątce państw Europy.

liczba ludności

Populacja wybranych państw świata w 2024 r.*

Populacja:

- świata – ponad **8,2 mld**
- Europy – ponad **744 mln**
- Polski – około **37,5 mln**

* dane przybliżone
** dane szacunkowe

państwa sąsiadujące z Polską

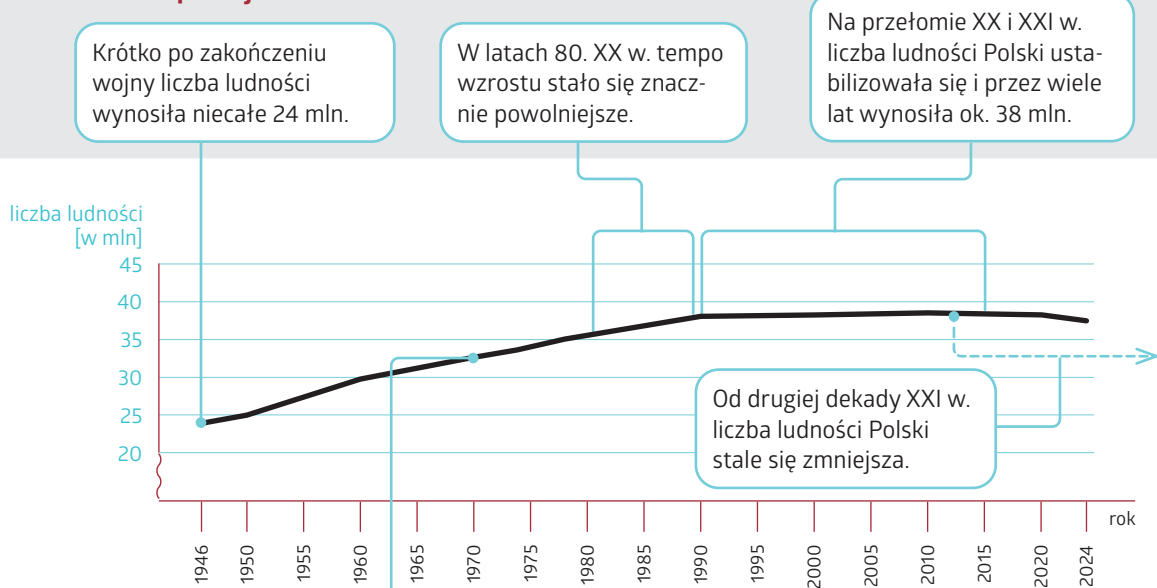
Zmiany liczby ludności Polski

Przed II wojną światową populacja naszego kraju wynosiła prawie 35 mln osób. Na skutek działań wojennych (śmierć, zesłania, emigracja itp.) liczba ludności Polski spadła do 24 mln. Po zakończeniu wojny zaczęła dynamicznie rosnąć.

II wojna światowa – konflikt zbrojny, w który zaangażowane były państwa całego świata, trwający w latach 1939–1945

dekada – dziesięciolecie, np. 1980–1989

Populacja Polski w latach 1946–2024

W pierwszych dekadach po wojnie populacja szybko rosła i w 1970 r. przekroczyła 32 mln.

Prognozy na kolejne dziesięciolecia przewidują dalszy spadek liczby ludności naszego kraju:

- ▶ w 2040 r. populacja Polski wyniesie nieco ponad 35 mln;
- ▶ w 2060 r. spadnie do prawie 31 mln.

▶ Odczytaj z wykresu, w której dekadzie liczba ludności Polski rosła najszybciej.

▶ Podaj liczbę ludności Polski w latach 1946, 1970 i 2024.

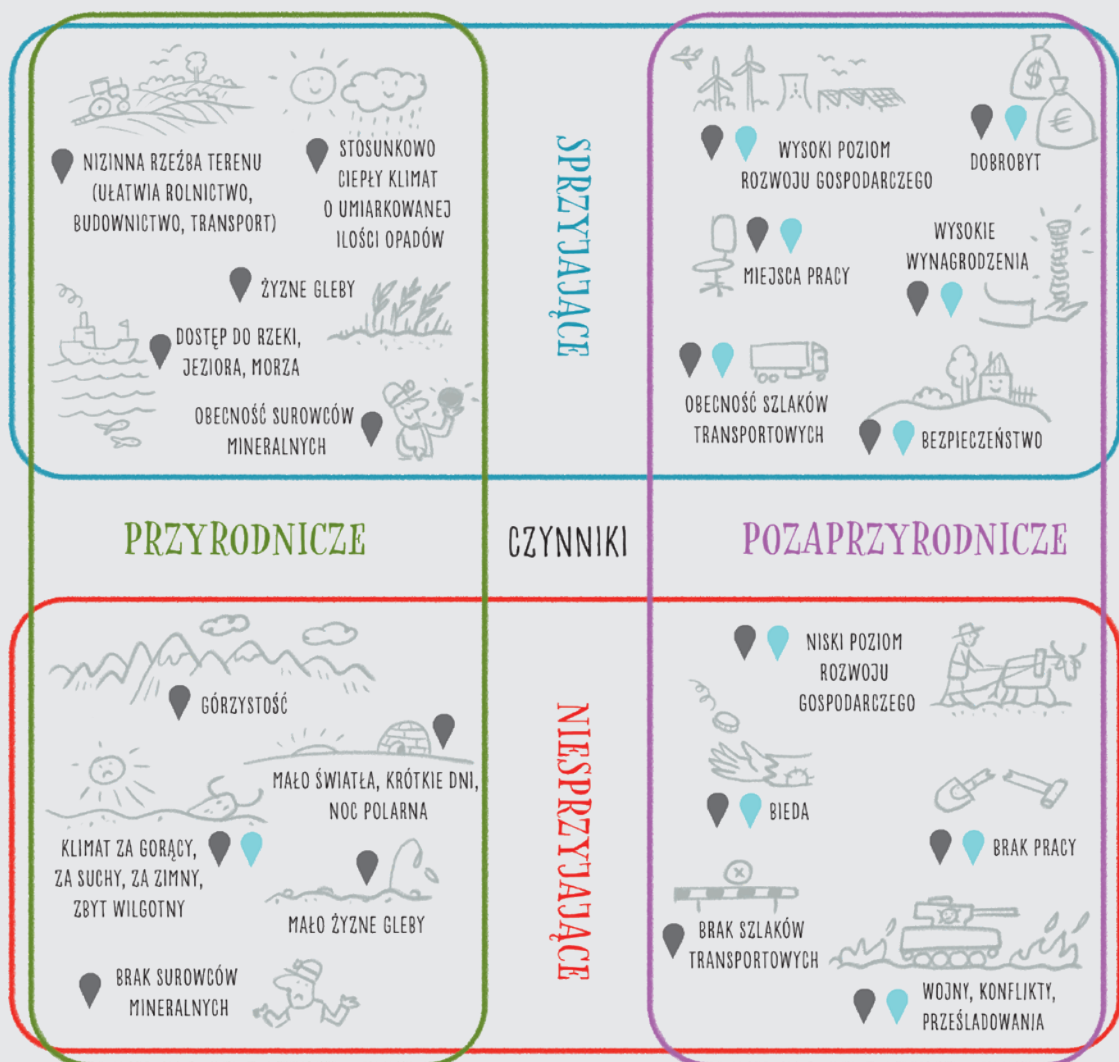
Osiedlanie się ludności – dawniej i dziś

- Zastanów się, gdzie chcesz mieszkać w przyszłości i dlaczego. Powiedz, jakie czynniki bierzesz pod uwagę, marząc o danym miejscu zamieszkania.

W większości przypadków o osiedlaniu się ludności w danym miejscu decydowały w przeszłości i decydują obecnie podobne czynniki. Niemniej, w dawnych wiekach najbardziej decydujące były czynniki przyrodnicze, ponieważ warunki środowiska decydowały o możliwości produkcji żywności. Współcześnie większe znaczenie można przypisać czynnikom pozaprzyrodniczym.

📍 – dawniej 📍 – dziś

Czynniki wpływające na osiedlanie się ludności

Gęstość zaludnienia Polski

Aby łatwiej przedstawić, ile średnio osób mieszka na danym terenie, określa się **gęstość zaludnienia**. Jest to liczba mieszkańców przypadająca na 1 km²:

$$\text{gęstość zaludnienia} = \frac{\text{liczba ludności danego terenu}}{\text{powierzchnia danego terenu}}$$

Gęstość zaludnienia całej Polski wynosi ok. 120 os./km²:

$$\text{gęstość zaludnienia} = \frac{37,5 \text{ mln}}{312 \text{ tys. km}^2} = \text{ok. } 120 \text{ os./km}^2$$

- ▶ Wskaż na mapie Warszawę, Kraków, Łódź i Gdańsk (w razie potrzeby patrz s. 24).
- ▶ Wytłumacz, dlaczego w dużych miastach jest duża gęstość zaludnienia.
- ▶ Wskaż na mapie pas pojezierzy.
- ▶ Wyjaśnij, dlaczego tereny pojezierne cechuje niska gęstość zaludnienia.

Zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce

mała gęstość zaludnienia

pojezierza, np. Pojezierze Mazurskie, Pojezierze Pomorskie

przyczyny:

- mało żyznych gleb
- pagórkowaty teren
- lasy i jeziora

największa w kraju gęstość zaludnienia

duże miasta, np. Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź

przyczyny:

- liczne miejsca pracy
- wysokie wynagrodzenia
- możliwości rozwoju zawodowego
- różnorodne usługi
- uczelnie wyższe
- rozwinięty przemysł

średnia gęstość zaludnienia

obszary nizinne, np. Nizina Mazowiecka, Nizina Śląska

przyczyny:

- równinne ukształtowanie terenu
- sprzyjające warunki do rozwoju miast i rolnictwa
- żyzne gleby

bardzo duża gęstość zaludnienia

Wyżyna Śląska

przyczyna:

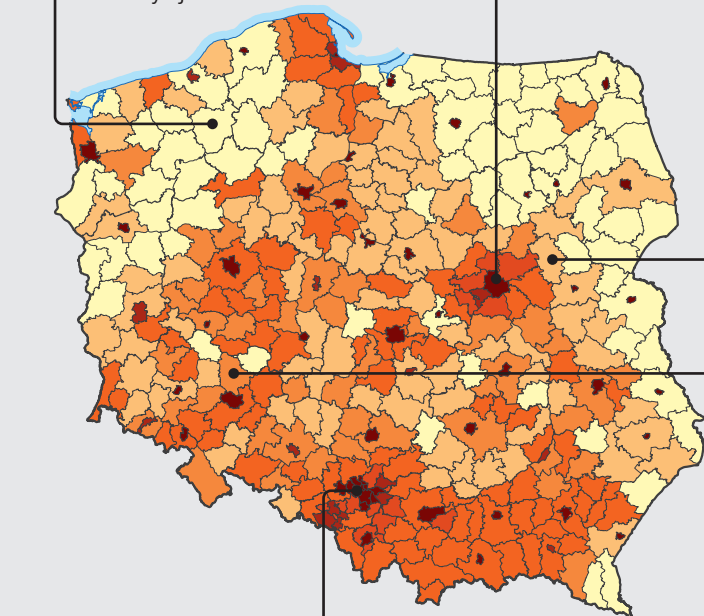
w przeszłości napływy ludności do pracy w przemyśle

mała gęstość zaludnienia

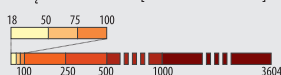
góry, np. Tatry, Bieszczady

przyczyny:

- strome stoki
- mało żyznych gleb
- chłodny klimat
- duże zalesienie

Gęstość zaludnienia [liczba osób na 1 km²]

— granice województw — granice powiatów

To, co najważniejsze

LICZBA LUDNOŚCI POLSKI:

- ▶ po zakończeniu II wojny światowej (1946 r.) wynosiła niecałe 24 mln;
- ▶ po wojnie rosła i w 1990 r. osiągnęła 38 mln;
- ▶ w drugiej dekadzie XXI w. zaczęła się zmniejszać;
- ▶ pod koniec 2024 r. wyniosła ok. 37,5 mln;
- ▶ według prognoz w kolejnych dziesięcioleciach będzie maleć.

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE OSIEDLANIU SIĘ LUDNOŚCI:

- ▶ przyrodnicze – m.in. nizinna rzeźba terenu, żyzne gleby, dostęp do wody, obecność surowców mineralnych;
- ▶ pozaprzyrodnicze – np. wysoki poziom rozwoju gospodarczego, miejsca pracy, wysokie wynagrodzenia, bezpieczeństwo.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA:

- ▶ liczba mieszkańców przypadająca na jeden kilometr kwadratowy;
- ▶ w Polsce wynosi ok. 120 os./km²;
- ▶ w różnych częściach kraju jest zróżnicowana;
- ▶ największa występuje w dużych miastach;
- ▶ najmniejsza jest na pojezierzach i w górach.

ZADANIA

1. Podaj liczebność populacji w Polsce pod koniec 2024 r.
2. Omów, jak zmieniała się liczba ludności Polski w latach 1946–1980, a jak – w drugiej dekadzie XXI w.
3. Wyjaśnij, jakie są przyczyny:
 - a) dużej gęstości zaludnienia na Wyżynie Śląskiej;
 - b) małej gęstości zaludnienia na obszarach górskich.

To nasz świat

ZESZYT ĆWICZEŃ

Geografia 7

gdańskie
wydawnictwo
oświatowe

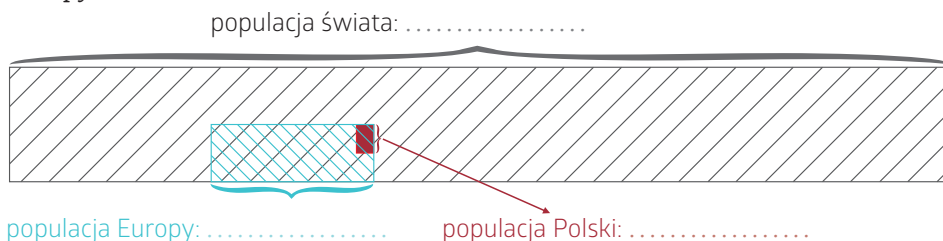
1

Liczba i rozmieszczenie ludności w Polsce

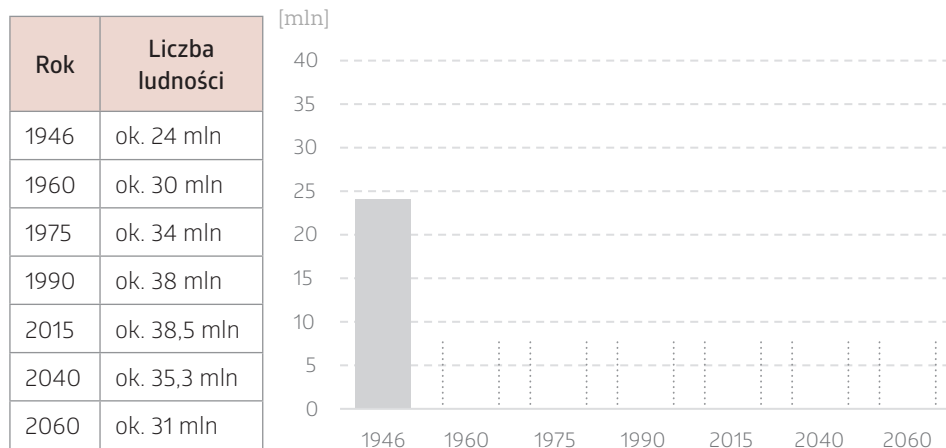
Dziś się nauczysz:

- ▶ ile wynosi populacja świata, Europy i Polski
- ▶ jak zmieniała się liczba ludności Polski w kolejnych dekadach po II wojnie światowej
- ▶ jak się oblicza gęstość zaludnienia

1. Zapisz na schemacie w wyznaczonych miejscach liczby ludności świata, Europy i Polski.

2. Uzupełnij wykres na podstawie danych z tabeli. Dorysuj słupki i zaznacz wyraźnie (np. innym kolorem), które dane są prognozą.

3. Zaznacz stwierdzenie, które zawiera poprawne informacje.

- A.** Od II wojny światowej liczba ludności Polski cały czas szybko rośnie.
- B.** W okresie od 1946 do 2000 populacja Polski malała.
- C.** Liczba ludności Polski bardzo wzrosła po 1946 r., a w ostatnich latach spada.
- D.** Polska ma dziś o połowę mniej mieszkańców niż w 1946 r.

4. Podaj po dwa przykłady czynników wpływających na osiedlanie się ludności.

- pozaprzyrodnicze sprzyjające –
- pozaprzyrodnicze niesprzyjające –

5. Połącz początki zdań z zakończeniami, tak aby uzyskać poprawne informacje.

Największa gęstość zaludnienia w Polsce występuje w miejscach, gdzie

teren jest pagórkowaty, występuje tam wiele jezior i brakuje żyznych gleb.

Gęstość zaludnienia w górach jest niska, dlatego że

w przeszłości rozwinął się tam przemysł, co stworzyło liczne miejsca pracy.

Na pojezierzach gęstość zaludnienia nie jest duża, ponieważ

znajdują się duże miasta, takie jak Warszawa, Kraków czy Gdańsk.

Duża liczba mieszkańców na Wyżynie Śląskiej wynika z tego, że

warunki naturalne nie sprzyjają tam rolnictwu ani budownictwu, klimat jest chłodny, a gleby mało urodzajne.

6. Oblicz gęstość zaludnienia najbardziej i najmniej zamieszkanego województwa w Polsce. Zapisz obliczenia.

gęstość zaludnienia = liczba ludności : powierzchnia

Przykład:

liczba ludności Polski – ok. 37,5 mln (2024 r.), powierzchnia lądowa – ok. 312 tys. km²

$$37\,500\,000 : 312\,000 = 120,19230769... = \text{ok. } 120 \text{ (osób/km}^2\text{)}$$

wynik podany przez kalkulator

zaokrąglenie

a) woj. śląskie: ludność – ok. 4,3 mln (2024 r.), powierzchnia – ok. 12,3 tys. km²

b) woj. warmińsko-mazurskie: ludność – ok. 1,36 mln (2024 r.), powierzchnia – ok. 24,2 tys. km²